

Publisher IntraFish: Pål Korneliusen
Redaktør: Øystein Hage
Redaktør: Nils Torsvik
Desksjef: Ann Eileen Ditlevsen Nygård

Fiskeribladet – en uavhengig avis for Kyst-Norge

Lokomotiv

Juli ble nok en god måned for sjømateksporten, selv om økningen ble beskjedne fra juli 2016 til samme måned i år. Fortsatt er det de gode prisene på laksen som drar verdiene opp.

Norge eksporterte 138.000 tonn sjømat for 6,7 milliarder kroner i juli. Dette er nok fisk til å dekke Norges befolknings behov et halvt år, dersom fisk hadde erstattet kjøtt som matvare, og forteller noe om vår selvforsyningssevne for matvarer. Et forhold som ernæringssekspert er opptatt av, går i feil retning, år for år. Vi spiser mindre fisk, og mer kjøtt. Siden århundreskiftet har kjøttforbruket per person økt med rundt 20 prosent.

I stedet for å spise mer fisk, eksporterer vi mer. Særlig målt i verdi. Mens mengden vi eksporterer varierer mellom 2,2 millioner tonn og 2,5 millioner tonn, har verdien av den eksporterte fisken nær tredoblet seg på ti år, fra 2007 til i dag. Og vi snakker om en ytterligere femdobling frem mot 2050, målt mot 2011 da vi passerte 50 milliarder kroner.

» Laks vil fortsatt være lokomotivet i norsk sjømateksport

I år kan vi nå 100 milliarder kroner. Per juli har vi nådd 53 milliarder kroner i eksportverdi, målt mot 49 milliarder kroner i fjor. For året som helhet kom eksporten i 2016 opp i 91,6 milliarder kroner.

Prisene utover høsten vil avgjøre om denne milepælen for eksportverdien blir nådd.

Det er fortsatt laksen som drar verdiene opp. Per juli var det eksportert laks til en verdi av 36 milliarder kroner, mot 32 milliarder til samme tid i fjor. Hele økningen i verdi skriver seg altså fra lakseeksporten. Men vi får også bedre betalt for torsken vi eksporterer og øker også verdien av torskelandingene. Per juli hadde vi eksportert torskeprodukter til en verdi av nær 5,7 milliarder kroner, mot 5,35 milliarder i fjor.

Den gjennomsnittlige prisen på eksportert laks i Norges Sjømatrådets statistikk til og med juli i år, har vært på 70,70 kroner per kilo. De siste dagene har lakseprisene falt og analytikere tror den skal ytterligere ned. Noen spår 20 prosent fall, noe som vil bringe prisene betalt til oppdretterne ned 55 kroner kiloet utover høsten, og dra gjennomsnittet til eksportprisene ned mot nivået på 62,64 kroner per kilo, som de lå på for året under ett i 2016.

Så langt gleder vi oss imidlertid over at verdien på den norske laksen og øvrig norsk fisk er høyere enn i fjor. Og selv om lakseprisene nå har vært høye en god stund, er fisk generelt lavt betalt, målt mot kjøtt. Særlig en av de mest helsebringende fiskene som finnes, silda, drar prisene har gått ned i år. I snitt er det betalt 10,50 kroner kiloet for sild så langt i år, mot 13 kroner til tilsvarende tid i fjor. Her må forventningene om større kvanta som skal landes i år, ta skylden, men det er likevel for dårlig betalt for en slik delikatesse.

Norsk laks vil fortsatt være lokomotivet i den norske sjømateksporten, men vi skulle ønske at også andre fiskearter ble verdsatt høyere.

MENINGER

ROBUST: Laks synes å ha etablert nokså robuste posisjoner hos konsumentene, men kylling har den klart sterkeste posisjonen i Storbritannia, Tyskland og Frankrike. FOTO: COLOURBOX.COM

Det er viktig at vi fortsetter å ta pulsen på markedet og måler folks oppfatning av laksen.

Sunn og knapp laks

Siden 2012 har det globale tilbudet av oppdrettslaks stått på stedet hvil. Dette skyldes en kombinasjon av biologiske problemer og nasjonale myndigheters regulering av sektoren. Samtidig har prisene økt betydelig – til historiske rekordnivåer i 2017. Noen der ute er altså villige til å betale mye for laksen.

Sentrale forklaringer bak denne utviklingen finner vi i en omfattende studie av konsumenter i Storbritannia, Frankrike og Tyskland. I et prosjekt finansiert av FHF og Norges sjømatråd har forskere ved Universitetet i Stavanger og IRIS intervjuet til sammen 6 000 konsumenter i 2012 og 2017. Vi har blant annet sammenlignet laks, kylling, storfe og svin i de fem dimensjonene «smak», «helse», «verdi for pengene», «tilgjengelighet» og «lettvinthet».

I de tre landene scorer laks i 2017 i gjennomsnitt bedre enn svin i disse fem dimensjonene. Også sammenlignet med storfe har laks en sterkere posisjon i UK og Tyskland. Men kylling har den klart sterkeste posisjonen i alle tre landene. Man kan si at kylling er proteinet laksen må strekke seg etter når det gjelder posisjon i konsumentenes hoder. Bare i dimensjonen «helse» har laks en like sterk posisjon som kylling.

Hva skjedde så med laksen posisjon fra 2012 til 2017? Det viser seg at laksen har styrket seg mest i dimensjonene «tilgjengelighet» og «lettvinthet». Med stagnasjon i volumet av laks som er blitt tilbudt globalt kunne konsumentene ha opplevd laks som mindre tilgjengelig, men det har ikke skjedd i de tre landene vi studerer. Samtidig har verdikjedene for laks gjennom innovasjoner økt antall produktformer av laks som er blitt tilbudt konsumentene gjennom ulike distribusjonskanaler, og som dekker ulike behov hos ulike typer segmenter. Dette kan ha bidratt

til den positive utviklingen i opplevd lettvinthet og tilgjengelighet for laks.

Laks har ikke i samme grad klart å styrke sin relative posisjon i «helsesdimensjonen», men den har heller ikke svekket seg i en periode hvor den kunne ha blitt mer sårbar for kritiske spørsmål. Når vi dekomponerer hvordan konsumentene oppfatter helseeffektene av laks i 2017, står den seg godt sammenlignet med kylling. Det viser seg at laks scorer nesten konsistent bedre enn kylling på helseeffekter.

» Når det gjelder matvaretrygghet, vurderes kylling og laks mer likt

Laks oppfattes spesielt å ha bedre effekt på hjerneutvikling, styrking av skjelettet, redusert risiko for hjertelidelser og redusert risiko for viss type kreft. Når det gjelder matvaretrygghet så vurderes kylling og laks mer likt.

Laks synes å ha etablert nokså robuste posisjoner hos konsumentene. Stadig lavere inkludering av marine råstoffer i lakseføret over tid, samt problemer med lakseparasitter og -sykdommer har tilsynelatende ikke hatt å ha noen særlig effekt på konsumentenes oppfatning av laksens helseeffekter. Dersom konsumentene ikke blir utsatt for tung og vedvarende kritisk kommunikasjon gjennom ulike informasjonskanaler om laksens næringsinnhold, helse og velferd, vil den trolig beholde en sterk «helseposisjon» hos mange konsumenter. Men det er viktig at vi fortsetter å ta pulsen på markedet og måle konsumentenes oppfatning av laksen i en tid da nye fakta og alternative fakta kan distribueres med svimlende hastighet i all slags internettkanaler.

GJESTEN

Professor Ragnar Tveterås,
 leder av Senter for
 innovasjonsforskning ved UiS.

SKRIBENTER:

Øystein Sandøy | Ulf Winther | Halfdan Mellbye
 Merete Kristiansen | Kjersti Eline T. Busch
 Ragnar Tveterås | Frode Reppe | Janita Arhaug

Fiskeribladet arbeider etter Vær varsom-plakatens regler for god presseskikk. Mener noen seg rammet av urettmessig omtale, oppfordres disse til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens faglige utvalg behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål. Adressen til PFU er: Prinsens gate 2, pb. 48, Sentrum, 0101 Oslo. Tlf: 22415680, faks: 22411980.